

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 410.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245224860560.pdf> (tilgået 06. juni 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Hvad der nu især gjorde *Karl* berømt i *Bøhmen*, var, foruden hans Bygninger, Bestræbelsen for Rigets Selvstændighed og for Udbredelse[n] af den Tids »Franske Oplysning,« hvori *Karl* fra Barnsbeen, opdraget i *Paris*, var saa indviet, at han, den til Ære, endog ombyttede sit *Bøhmiske* Døbenavn »*Wenceslav*« med den Franske Kong *Karls**), og hvad her vedkommer os er, at han skaffede *Bøhmen*, der kirkelig havde hørt til det *Mainziske* Ærkesæde, sin egen Ærkebisp i *Prag*, og oprettede der en *Høiskole* (1348) efter det *Parisiske* Mønster. Det Sidste var en Hovedsag, thi vel spillede i hele det *Fjortende* Aarhundrede *Tydskerne* Mester paa den *Bøhmiske* Høiskole, men at den var ældre end Nogen i *Tydskland* selv, gav dog *Bøhmerne* et lille Forspring, som de i det følgende Aarhundrede gjorde saaledes giældende, at *Verdens-Historien* er nødt til at ændse det. Den »*Hussitiske Opvækkelse*« stod nemlig i nøieste Forbindelse med Høiskolen i *Prag*, og ene for dens Skyld kommer man i *Verdens-Historien* til at omtale *Bøhmerne* som et eget Folk, saa den er unegtelig deres Hæders-Krands, temmelig dyrekiøbt, men i *Stats-Historien* dog ogsaa uvisnelig, og heri vil vi nu stræbe ordenlig at indlemme den *Bøhmiske Heltedaa*d, der har tabt meget ved egenlig kun at betragtes fra sin *Skygge-Side*, som er den *kirke-historiske*. Som *Kirke-Rensere* og *Vidskabs-Mænd* fordunkles nemlig de *Bøhmiske* Reformatorer i det *Femtende* Aarhundrede, saa aldeles af de *Tydske* og selv af de *Franske* i det *Sextende*, at man ordenlig ynkes over dem, isteden ^{*} 411 for at skiænke dem den levende Deeltagelse og høie Beundring, især ingen Nordbo vil nægte dem, naar de sees i deres rette Lys, som *Middelalderens* sidste og vel største Martyrer for *Fædreneland* og *Modersmaal*, der i Grunden ligge *Oldtidens* Helte meget nærmere end *Nyaarstidens* store Tænkere. Ogsaa her kan vi da see, at Midten af det *Femtende* Aarhundrede danner, med *Bogtrykker-Konsten*, en virkelig Grændse mellem to store *Verdens-Aar*, thi *Bøhmernes* Kamp for det *Folkelige* lader sig ingenlunde forklare af det Følgende, men kun af det Foregaaende, er ikke Begyndelsen til et nyt Levnets-Løb, men en ligesaa sørgelig som glimrende Slutning af et Gammelt.